

Valóban sokrétű és más kiadók által nem végzett munka az Erdélyi Gondolaté: elsősorban a néprajzi, etnobotanikai monográfiákra gondolok, a néprajzi tanulmányokra, illetve a népköltészeti gyűjteményre, amelyek közt vannak a népmeséket, mondákat, balladákat, találós kérdéseket, szólásokat, anekdotákat összegyűjtő kötet, illetve van mesefák, népi elbeszélők, naiv írók emlékirata, önéletírása. Ezzel a kiadó jelentős értékőrző, értékmentő szolgálatot vállal.

Van a kiadványok közt több ismert szerző tényfeltáró riport-, esszékötete, sok szépirodalom, kiemelten erdélyi magyar költők, novellisták, regény- és drámaírók alkotásai, ez a munka azért értékelendő, mert sok kiadó anyagi okokra hivatkozva nem vállalja ilyen könyvek kiadását. Ezen belül a gyermek- és ifjúsági irodalom is helyet kap a kiadó kínálatában, és ez is kiemelkedő, úttörő munka, szolgálat, hiszen a jövő nemzedéket alakítja, formálja, neveli, szoktatja a könyvhöz és ismerteti meg vele a saját gyökereit.

Ismeretterjesztő jellegűek a kisszótárak, az erdélyi helyneveket, egyházi településneveket, teológiai kifejezéseket, a szenteket, egyházi ünnepeket bemutató kiadványok, és bizony ezek is hiánypótlóak, egyrészt mert ezekre folyton szükség van, másrészt mert más forrásból nem lehet ilyen jellegű könyveket beszerezni.

Az 1991–2016 közt megjelent munkák listáját olvasva a szerzők sokfélesége is a kiadó nyitottságát, a kiadóvezető kapcsolati tőkéjét és szolgálatkészségét, valamint az értékek begyűjtésére való alkalmasságát bizonyítja. Hihetetlen a pénzhányról panaszkodó kiadók sorában azt látni, hogy van egy „vidéki” műhely, amely nem nagy önreklámmal gyűjt össze különböző korú, rangú, nemű alkotókat a szélesebb értelemben vett Erdély, a Partium egész területéről, sőt Bukarestből is. A lista alapján is nyilvánvaló (amelynek olvasása megrendítő, hiszen óriási teljesítményt takar), hogy az Erdélyi Gondolat kiadó szerkesztői koncepciója a tudományos, esztétikai, erkölcsi igényt próbálja felkelteni, ébren tartani, támogatni és szolgálni. Kívánok hát hasonlókat a jövőre nézve is, elegendő anyagi és emberi forrást a munkához, és valamivel jobb terjesztési lehetőségeket, egy kicsivel több jó reklámot, hogy a kiadványok is jelen tudjanak lenni a romániai magyar olvasók számára mindenütt.

Brauch Magda

(Arad)

25 év alatt 300 kötet

25 év alatt 300 kötet kiadása — nem kis teljesítmény. Ez azt jelenti — bár matematikában nem vagyok erős, de kiszámítottam —, hogy évenként átlag 12 könyv jelent meg az Erdélyi Gondolat kiadásában.

Ez csak a mennyiség. Nem lényegtelen, de ami fontosabb: a székelyudvarhelyi Erdélyi Gondolat Könyvkiadó igazgatója, Beke Sándor, nem fogad el válogatás nélkül akármilyen anyagot, erre persze nincs is szüksége, hiszen válogatott, kialakult szerzői gárdával „rendelkezik”, illetve dolgozik, mondhatni 25 éve (bár az első évek kiadványait kevésbé ismerem). A felsorolt 300 kötetnek viszont így is több mint felével találkoztam, hiszen számos recenziót, előszót írtam róluk, hozzájuk, válogatásokat készítettem belőlük. Mivel e 25 vagy inkább az utóbbi 15 év alatt számos alkalmam volt más kiadók munkásságával és kiadványaival is kapcsolatot teremteni, s így különbséget tenni, felelősséggel állíthatom: az Erdélyi Gondolat kiadványai színvonalas, érdekesítő, tematikailag gazdag, változatos, tanulságos, eredeti művek, nincs közöttük felszínes, amatőr, azaz „selejtes” egyetlen sem. Jómagam értékelem a kiadványok politikamentességét is (bár lehet, hogy ezzel nem mindenki ért egyet), mert mindig gyűlöltem a politikát. Nagyra értékelem, hogy a szépirodalmi művek mellett számottevő helyet foglal el a gyermekirodalom — ez azért is rendkívül fontos, mert a mai gyermekek a számítógép, televízió, okostelefon stb. világában elhanyagolják az olvasást. A felnőtt- és gyermekirodalmi műveket közvetlenül követik a néprajzi, etnográfiai, népköltészetet népszerűsítő kötetek, melyeket szintén rendkívül jelentősnek tartok, mert napjainkban a kultúrának ez az ága is háttérbe szorul az említett okok miatt.

Távolról sem akarok „hazabeszélni” — nincs rá semmi okom —, de meg kell jegyezni, hogy a 25 év alatt megjelent 300 kötet közül mindössze 8 foglalkozik közvetlenül anyanyelvünk állapotával, nyelvhelyességi kérdésekkel. Ezt azért tartom kevésnek, mert nem tagadható tény, hogy anyanyelvünk az utóbbi 30-40 évben, részben az idegen hatásnak kitéve, részben az anyaországban elterjedt nyelvi hanyagság, nemtörődömség átvétele, utánzása folytán — folyamatosan romlik. Sajnos, tapasztalataim azt mutatják, hogy nyelvművelő tevékenységem — írásaim, köteteim, előadásaim stb. — nemigen változtattak ezen a helyzeten, azaz mindez falra hányt borsónak, szélmalomharcnak bizonyult, mégsem maradhatunk teljesen passzívak a nyelvromlással szemben. Egyébként az eredménytelenségnek fő oka, hogy ezeket az írásokat, köteteket nagyrészt azok veszik kézbe, akik azok nélkül is helyesen, kulturáltan beszélnek anyanyelvünket, és ők nem a pongyolaságokat, divatjelenségeket alkalmazó fiatalok közül kerülnek ki, akik általában semmit sem olvasnak. Úgyhogy nem tudok receptet adni, én az Erdélyi Gondolatnál megjelent négy kötetemben minden nyelvhelyességi témát kimerítettem, talán ezekből lehetne folyóiratban ismételtetni a legkényesebbeket, melyekkel lépten-nyomon találkozni lehet (bár a helyesen, szabatosan beszélőknek „a könyökükön jönnek ki”).

*

Ami általában a könyvkiadást illeti: kétségkívül pozitívumnak könyvelhető el, hogy a szépirodalmi kötetek száma szinte elképzelhetetlen mértékben megnövekedett, de ez a mennyiség olykor a minőség rovására megy. (Nem az Erdélyi Gondolat Kiadóról van szó.) Pozitív jelenség annyiból, hogy sok embernek örömet, bol-

---

---

dogságot szerez, ha a nevét egy könyv fedelén látja, talán éppen a depresszióból rántja ki ez, talán úgy gondolja, nem élt hiába, hiszen fennmarad a neve, életében először könyvbemutatót tart, dedikál, visszatér az önbizalma, rokonai, barátai előtt büszke önmagára, egyszóval lélektanilag mindez jól megokolható. Az is lehetséges, hogy valóban rejtett tehetség kerül így felszínre, és nem süllyed el az ismeretlenségben. A probléma abban rejlik, hogy tapasztalataim szerint, napjainkban — az utóbbi 10-15 évben — valósággal tömegbetegséggé vált a grafománia, úgy is mondhatnók: több az író, mint az olvasó. Rendkívül elterjedt az önéletírások, memoárok divatja, mindenki vallani akar önmagáról, de ennél is nagyobb az „önjelölt” költők száma, akiknek fogalmuk sincs a versírásról, saját bevallásuk szerint nem sok verset olvastak életükben. Gyakorlatilag bárki kiadhat kötetet, ha megfizeti a vele járó költségeket, egyes könyvkiadók mindent elvállalnak, válogatás nélkül. Egyes szerzők — ha nem vágyódnak „országos” népszerűsége, vagy nincs rá elég pénzük — mindössze 50 példányban hozzák ki „művüket” (azt hiszem, ez a kötelező minimum, de nem tudom biztosan), hogy a család, a rokonság részesüljön belőle. Megjegyzendő, hogy az ilyen önjelölt íróknak, de főleg költőknek semmiféle önkritikájuk nincs, és még a legenyhébb, legtapintatosabb bírálatot sem fogadják el. Szilárd meggyőződésük, hogy amit leírtak, azt jobban nem lehetne megírni.

*

Elnézést kérek, ha eltértem a tárgytól, de jómagam szinte naponta tapasztalok hasonló jelenségeket, és nem győzöm ismételni: mindez távol áll az Erdélyi Gondolat Könyvkiadó tevékenységétől, hiszen számomra elképzelhetetlen, hogy amatőr fércmunkákat elfogadjon. Általánosságban azonban megjelenik az értékes és az értéktelen is, és az olvasó ezt nem mindig tudja megkülönböztetni egymástól — ha egyáltalán van még olvasó, és vásárol valaki könyveket, mert a jót és a gyengét egyaránt ingyen osztogatják a szerzők, és örülnek, ha valaki így is elolvassa írásaikat.

Kozma Dezső

(Kolozsvár)

Új könyvkiadó Erdélyben

(Az első kiadványok)

A székelyudvarhelyi *Erdélyi Gondolat Könyvkiadó* (alapítója és igazgatója Beke Sándor, a szerkesztőbizottság tagjai jórészt ismert írók, publicisták) alig két év alatt tíz kiadványt — kötetet, füzetet — jelentetett meg. Azt hiszem, mindenképp figyelmet érdemlő teljesítménynek mondható ebben a papírszegény, kul-

---
